

De gebroken cirkels

DE GEBROKEN CIRKELS

De pijn van de vrijheid

Paul Verheij

Auteur: Paul Verheij

Ontwerp en foto omslag: Paul Verheij, AI assisted

ISBN: 9789465386973

Druk: eerste druk

Copyright: 2026 Paul Verheij

Deel 1

In het oog van de orkaan

Deel 2

De storm steekt op

Deel 3

De grote scheiding

Deel 4

Een zee van glas en vuur

Deel 1: In het oog van de orkaan

Proloog

Ik zie een weg waarop wij met een auto rijden. Op een gegeven ogenblik stappen wij uit en bevinden ons voor een slagboom. Als je hierover kijkt, zie je een gapende afgrond. Daar beneden loopt ook een weg. Het is daar druk en ik hoor veel lawaai. Ik hoor getoeter en zie het gekrioel daar ver beneden, maar boven zie ik ook een weg; daar zie ik ook verkeer op. Het is daar licht en je ziet daar alles helderder.

‘Mijn kinderen. Ik ben bezig om u te voeren op de weg waarop gij uw gedachten gericht hebt. Ik zal u doen treden op de hoogten, opdat gij gaat leren wandelen in die gewesten waarvan gij kennis krijgt. Want de weg die Ik voor u geplaveid heb, zult gij gaan en al mijn beloften die Ik over u gespreid heb, zal Ik waarmaken. Vrees niet en wees niet versaagd en wees in geen ding twijfelmoedig, maar weet dat Ik bezig ben om u op te trekken op uw hoogten, waarin Ik reeds uw gedachten aan het vormen ben.’¹

¹ Profetie van C. de Groot, mei 1968 (In ‘Welke koers?’ door J.E. van den Brink, Kracht van Omhoog, 32^e jaargang, nummer 6, 11 oktober 1968)

Hoofdstuk 1. Door engelen gedragen

Een fluit, gitaar en dan een serene stem: ‘*Maar voor u die mijn naam prijst, zal de zon der gerechtigheid opgaan ...*’

Ik ben alleen thuis, Lia is naar het werk en Daniël ligt te slapen. Ik luister naar het bandje van Dick en Ineke, een jong stelletje dat pasgeleden optrad in de gemeente.

‘*En er zal genezing zijn onder haar vleugelen ...*’ Een tekst uit het laatste Bijbelboek van het Oude Testament: *Maleachi*. Die woorden gaan recht naar mijn hart.

Tranen vloeien, tranen omdat het goddelijke woord tenslotte toch in vervulling is gegaan. Tranen omdat ik eindelijk verlost ben van mijn loden last, vrij van de onzichtbare parasiet waar ik zo mee vervlochten was geraakt. Een wonderbaarlijke genezing van een kwaal waar geen doktersrecept voor bestond. Tegelijk zijn het ook tranen van eenzaamheid, van verdriet, omdat de prijs zo hoog is geweest, de pijn zo diep.²

Smartelijk huil ik, snikkend zelfs, met op de achtergrond de hemelse muziek: ‘*Maar voor u die mijn naam vreest*’. Duidelijk verstaanbaar. Prijst, denk ik er echter bij, tegen beter weten in. Een vreeswekkende God kan ik met de beste wil van de wereld niet liefhebben, laat staan prijzen. Opstandig prijs ik mijn God, omdat Hij opstanding bracht; hij heeft mij mijn levensvreugde teruggegeven.

In stilte vier ik mijn verdriet, zelfs voor Lia houd ik deze heilige momenten geheim. Mijn lieve vrouw, die me tot het laatst toe is blijven steunen in de worsteling, wil ik hier niet mee belasten. Ze heeft al genoeg onder mijn ellende geleden. Niemand anders toonde begrip voor de aaneenrijging van hellenachten en de diep doorwrochte angst overdag, waar ik doorheen moest om tot de gehoopte genezing te komen.

Ongewild zette mijn crisis mij apart van de feestvierende pinkstergemeente. Aan de andere kant verwachtte ik er door mijn genezing uiteindelijk weer volwaardig onderdeel van uit te kunnen gaan maken. De langverwachte genezing had de kloof met mijn broeders en zusters moeten overbruggen, maar het omgekeerde blijkt het geval: het is zo totaal anders gegaan dan ik me voorstelde. Niet door de doop in water, niet door de doop in de heilige Geest, niet door al die eerdere, vruchteloze

² Zie: ‘Van lichttuin tot zondeval’ (Paul Verheij, 2025)

bevrijdingen door de voorganger – al die keren dat zij de machten bestrafte en demonen uitdreef – ben ik genezen. Nee, met een vloek in de Bijbelstudie ben ik uit de hel weggerukt, met die verwensing bij mijn verzet tegen het vonnis van mevrouw Hijink. Ik werd vastgegrepen en rukte me los. Vloekend ben ik op de vloer gevallen. In de stront ben ik ter wereld gekomen.

Demonen kunnen misschien nog wel uitgedreven worden, in de vergetelheid verdwijnen, deze vloek in de kerk kan echter nooit en te nimmer uitgewist worden. Gestigmatiseerd ben ik, getekend voor het leven. Alles wat ik ondernomen heb om opgenomen te kunnen worden in het volk van God, volwaardig lid te worden van deze volmaakte eliteclub – heilig, dus zonder vlek of rimpel – verschrompelt, het verwaait als stof in de wind.

Het begon allemaal zo mooi, mijn christelijke leven, zo hoopvol. Die euforische, hemelse ervaring in 1983 na mijn gebed tot Jezus Christus, mijn feitelijke bekering: het licht ging schijnen, ik voelde een warmte vanbinnen veel mooier dan de diepste verliefdheid.

Totaal onverwacht viel er negen maanden later een diepe schaduw overheen, omdat ik van de ene op de andere dag gekweld werd door slapeloosheid. Hoop werd radeloosheid, vrede verkeerde in angst. Rampspoed, als in het verhaal van Job: de hemel gesloten. Alsof ergens daarboven besloten was dat mijn geloof maar eens grondig op de proef gesteld moest worden.

Ik schreeuwde het uit naar God: waaraan heb ik het te danken dat alles in mij zwart wordt als de nacht, dat mijn geest belaagd wordt door deze ijzige, diabolische krachten? Als een stad ingesloten door vijandelijke vuren, uitgehongerd keer op keer vertwijfeld die stormlopen op de vestingmuren moeten weerstaan. Waarom wandelde iedereen in het licht en wankelde ik door de duisternis, onmachtig wegwijnend als een meelate?

Als bij toverslag is dit hele decor in de wervelwind van de vloek weggevaagd, zijn de stemmen van de aanklager tot zwijgen gebracht. Gedurende de weken en maanden na die wanhopige woede-uitbarsting in de Bijbelstudie van 11 november 1986, drie jaar na mijn bekering, ik ben dan 28 jaar – we zoeken het veel later terug als we ons realiseren hoe belangrijk die datum is – dringt het tot mij door dat de belofte werd vervuld: de bevrijding waar ik zo naar smachtte, was gekomen. Losgerukt uit mijn oude leven ben ik in het licht van Christus gebracht, de

donkere wolken om mijn hoofd zijn verdwenen. Eerst voelde ik mij van God verlaten, nu voel ik mij als door engelen gedragen, ik ben een nieuwe wereld binnengegaan.

O ironie: in mijn streven om de immer dreigende vloek te ontlopen ben ik zelf gaan vloeken. Als je echt vrij wilt worden moet dat blijkbaar altijd door een smet, door een vernedering heen: de vloek en de val in mijn geval. Het is een wetmatigheid, begin ik me langzamerhand te realiseren. Stond het niet ergens geschreven: *wie vernederd wordt, zal verhoogd worden?* Alleen door je kruis op je te nemen ben je Jezus waardig, *wie zijn leven verliest, die zal het vinden.*

Nu pas begrijp ik de ware betekenis van die diepe woorden. Niet alleen door de keuze voor Jezus beërf je het nieuwe leven – enkel kiezen is zo moeilijk nog niet – maar daarna ook door de waarheid te leren kennen, de volle waarheid. Alleen die waarheid maakt je werkelijk vrij. In deze kosmos, vergeven van leugens, gaat dat helaas niet zonder slag of stoot. Ben je bereid de hele lijdensweg met hem te gaan? Dat is waar het op aankomt: tot het uiterste gaan, tot het bittere einde.

Het duurt wel even voordat ik dat alles goed op een rijtje heb. Ik moet me oriënteren op mijn nieuwe bestaan. Het begint met het besef dat ik, behalve vanwege de sollicitatieplicht van Defensie om vrijgesteld te worden van de vervangende dienstplicht, geen enkele dringende noodzakelijkheid heb om nog op zoek te gaan naar werk. Hoe heb ik zo stom kunnen zijn om het solliciteren tot het uiterste door te drijven, terwijl Lia een goedbetaalde baan heeft, een vaste aanstelling nog wel? Ik zorg voor de kinderen en zij verdient de kost, een rolwisseling; maar daar is op zich niets mis mee, wat familie en kerk er ook van vinden.

En dan is er nóg een belangrijk inzicht: de minachting van de voorganger toen ik om voorbede vroeg en de escalatie daarna, waren zo dramatisch dat ik mij voorneem om nooit meer door haar voor me te laten bidden, al val ik er dood bij neer. Anderen zie ik naar voren gaan, de handen worden op hun hoofden gelegd en de machten bestraft, zelf blijf ik vastgenageld op mijn stoel zitten. Medelijden kan ik alleen maar voor die stumpers voelen, mijn besluit staat vast. Dat besluit plaatst mij apart, ik voel me zondag na zondag meer een buitenstaander worden.

Paradoxaal genoeg ben ik er desondanks vast van overtuigd dat ik mijn bevrijding op de een of andere manier aan het gebed van de voorganger te danken heb. Zo sterk is die overtuiging dat ik Lia vijf dagen na die dramatische elfde november vraag of ze naar voren wil gaan zodat

ook zij vrij kan worden van ... ja, waarvan eigenlijk? Plichtmatig doet mevrouw Hijink wat haar gevraagd wordt en het leven neemt weer zijn gewone loop, met mij in de waan dat nu alle obstakels uit de weg geruimd zijn voor een vruchtbaar leven hier in deze gemeente, samen met onze broeders en zusters.

Het is deze gemeente of geen gemeente, zeiden en zeggen we vaak tegen elkaar, wat dat betreft is er niets veranderd. Veel gelovigen gaan van de ene naar de andere kerk, een preekje hier, een voorbede daar; wij niet. Wij zijn hondstrouw en honkvast. Dit is de plek waar alles moet gebeuren, waar God zijn werk begonnen is en waar hij het ook af zal maken.

Hoofdstuk 2. Een hecht bouwwerk

Een prachtige profetie van mevrouw Waterloot, de profetes die in mijn hellejaren een spoor voor mij heeft getrokken in de wildernis, bevestigt ons in de visie dat we in onze kerk moeten blijven. Dat is op zondag 30 november 1986, op de kop af twee weken nadat ik mevrouw Hijink voor Lia heb laten bidden:

‘De Heer toont mij een restauratiebouwwerk. Het lijkt een beetje op wat er met het Amsterdams Concertgebouw gebeurt, maar het is iets totaal anders, maar toch is het een bestaand gebouw dat opgevijseld wordt, want het fundament moet hersteld worden. En ik zie hoe werkmensen bezig zijn om balken weg te slopen en er andere, betere, sterkere en krachtigere voor in de plaats te leggen, en dit gebouw op een heel vernieuwd en versterkt fundament te zetten.

Maar dan zie ik ook dat binnen in dit gebouw zelf mensen bezig zijn, van binnen en van buiten, om het te herstellen, om het bouwwerk zo te maken dat het monumentale aangezicht aan de buitenkant, maar ook vanbinnen, helemaal gerestaureerd wordt: mooi en werkelijk magnifiek.

Maar ik zie ook dat er niet één grote zaal is, maar dat er meerdere zalen zijn, en het wonderlijke is dat het net is of dit een heel groot gebouw is, en toch is het niet zo groot, maar er is een enorme ruimte in. Deze ruimte wordt gevuld met niet alleen grote mensen, maar ook met kleine mensen, met kinderen. En ik zie hoe ook dit gebouw volstroomt, van boven naar beneden.

En dit is het woord van de Heer: “Mijn kinderen, weet dat ik wil dat gij een hecht bouwwerk zijt, waarin het fundament ligt van mijn woord, en het versterkt is door mijn kracht en door mijn Geest. Want ik sta niet toe dat het wankel is, of dat het fundament geslecht wordt door tegenstrijdigheden, maar ik wil dat gij zeer nauwgezet acht slaat op mijn woord en dat tot u neemt van dag tot dag, opdat ik mij verheerlijken kan door u heen, ieder op zijn plaats die ik u gesteld heb.

Weet dat ik bezig ben vanuit het centrum van dit land mij een hecht bouwwerk te funderen, waardoor velen zullen komen van heinde en ver, ja van ver over de grenzen, om dit bouwwerk te zien en het herstelplan van mijn gemeente te aanvaarden en te ervaren.

Weet, mijn kinderen, dat ik het ben die de plaats bereid, weet mijn zonen dat ik het ben die een plaats heb gevonden om mij te verheerlijken. En ik zal mij altijd weer een plaats bereiden om mij te verheerlijken in het centrum van dit land, want ik heb u op het oog. Ik heb u als een hecht bouwwerk op het oog, want gij zult bressen herstellen en gij zult mensen doen functioneren in de bediening die ik ze opgelegd heb.

Want velen zijn mijn woord kwijtgeraakt, velen zijn de richtlijnen kwijtgeraakt, velen zijn mijn liefde kwijtgeraakt en gij zult ze doen terugvinden. Maar ik weet dat gij u afvraagt wie het is en wie het zal zijn en wie er zal komen. Maar ik wil dat gij persoonlijk van voeten tot hoofdschedel toe het fundament zijt waarop ik kan bouwen, waarop mijn tempel in u aanwezig kan zijn.

Ik wil dat gij luistert, dat gij acht slaat op mijn woord, dat gij in mijn liefde gaat staan, dat gij uw handen laat zegenen en dat uw mond woorden spreekt alsof ik ze spreek. Bereid u dan toe, ja bereid u toe om dit te doen,” spreekt de Heer.’

De huiskring gaat verder. Tegen de jaarwisseling deelt kringleider Hans, tevens oudste, mee dat Ina – een familielid uit Friesland – is overleden. De leverkanker is haar op het laatst toch fataal geworden. ‘Het is voor mijn verantwoording, ik heb gesproken dat ze niet aan deze ziekte zou sterven,’ zegt hij tot besluit.

Kort daarop wordt de gemeente opgeschrikt door een nieuwe kankerdiagnose, die van onze voorganger mevrouw Hijink.

‘Eerst zeiden ze dat het goedaardig was, nader onderzoek wijst volgens hen uit dat het toch kwaadaardig is,’ spreekt ze op een zondagmorgen in Figi. Ze kijkt strijdbaar de zaal in, de blik strak en onwankelbaar. ‘Ik vertrouw ze niet meer, ik wil mijn hulp zoeken bij de Heer. Zoals het geschreven staat in de Bijbel dat je voor de zieken moet bidden en ze met olie moet zalven.’

In de huiskring hebben we gehoord dat ze geopereerd is aan de knobbel in haar borst. Karel, deelnemer aan onze huiskring en werkzaam in het ziekenhuis, stond aan haar bed en zag haar stralen van blijdschap. Alsof ze net wedergeboren was.

Voor het podium verzamelen zich de oudsten, mevrouw Hijink in hun midden. Ze leggen hun handen op haar hoofd. Geschokt sla ik het gade.

‘In de naam van Jezus bidden wij voor genezing van ma Hijink.’ Niet eerder sinds ik van deze gemeente deel uitmaak is dat Bijbelse voorschrift in de praktijk gebracht. Ik zit op het puntje van mijn stoel.

Een flesje met olie wordt tevoorschijn gehaald en gul over haar hoofd uitgegoten. Het vocht loopt omlaag van haar haren over haar gezicht, druppelt op haar jurk. Normaal blijft mevrouw Hijink voor in de zaal, met strakke hand voert ze de regie over onze samenkomst, voor deze ene keer wijkt ze hiervan af. Links van mij loopt ze langs de rijen bioscoopstoelen naar achteren. Zelfverzekerd, ongenaakbaar, met vastberaden tred en nog steeds druipend van de olie, passeert ze mij richting de uitgang.

Dit is bovendien voor het eerst iemand die expliciet zonder dokters een dodelijke ziekte weerstaat. Alle prachtige gezangen, woorden, Bijbelteksten, gebeden ten spijt, hier loopt iemand die het tot op het bot waarmaakt. Echt anders dan Ina die met een drain verbonden bleef aan het medische circuit.

Het zal me benieuwen of dit zich uitbetaalt.

Hoofdstuk 3. Zinzendorf

De mededeling komt dat we naar een andere locatie uit moeten zien, met het verzoek om daarvoor te bidden. De bioscoop, Figi in Zeist, waar de diensten tot nu toe werden gehouden, zal verbouwd worden en daarna is er hier geen plaats meer voor deze pinkstergemeente. Vóór de Figi was het de hal van de Gevato, een grote slachterij en vleeswarenfabriek, waar de Heer aanbeden en geprezen werd, totdat de fabriek verhuisde. Het is de roeping van de Hijinks om geen eigen kerk te bouwen of te kopen, met alle financiële risico's en rompslomp van dien, maar erop te vertrouwen dat de Heer hierin zal voorzien.

Niet veel later krijgen we te horen dat we terecht kunnen in de aula van de Zinzendorfmavo, op een steenworp afstand van Figi, vernoemd naar graaf Zinzendorf. Hij en zijn beweging, de Hernhutters, werden om hun geloof vervolgd in Tsjechië, zijn gevlucht en in Zeist neergestreken. De Broedergemeente die hieruit is voortgekomen bezit een groot landgoed aan de zuidwestelijke rand van Zeist. Hernhutters. Die woonden kennelijk de eerste tijd in hutten, denk ik, abusievelijk. Later kom ik er achter dat de naam afkomstig is van de Duitse uitdrukking *unter des Herrn Hut*, wat betekent *onder de hoede van de Heer*.

Nog een verandering: de kindersamenkomsten zijn verplaatst. Het is begin maart, we lopen de lange trap naar de zolder, het nieuwe onderkomen. De leidster, Gisa van de huiskring, neemt ons apart.

‘Het is niet goed gegaan met Daniël. Hij gooit het speelgoed naar beneden en wat we er ook van zeggen, hij trekt zich er niets van aan.’

Ik kijk de steile trap omlaag de diepte in, wat een onvoorstelbare chaos moet dat zijn geweest.

‘Hij kan hier niet blijven komen.’

‘Vervelend,’ antwoord ik, ‘hoe moet het nu verder?’

‘Binnenkort verhuizen we naar de Zinzendorfmavo en daar is alles gelijkvloers. Ruime klaslokalen voor de kinderen, dan kun je Daniël weer gewoon meebrengen.’

Teleurgesteld lopen we met onze jonge vandaal naar buiten. Een koude, gure oostenwind wervelt door de lege straten. Met verkleumde vingers halen we onze fietsen van het slot.

‘Zo erg kan het toch niet zijn geweest met Daniël dat ze hem nu al meteen weg moeten sturen,’ zegt Lia verontwaardigd. ‘Bij ons gedraagt hij zich altijd heel behoorlijk.’

‘Het is vast de nieuwe omgeving voor hem, hij heeft moeite om te wennen. De oude locatie was ook niet gelijkvloers, maar daar is het altijd goed gegaan.’

‘Ik vind dat ze het veel te gemakkelijk opgeven.’

‘Ja, het valt mij ook rauw op het dak; gelukkig is het maar tijdelijk, dus laten we niet moeilijk hierover doen.’

Met de wind in de rug rijden we naar huis. ‘Dan zullen we voortaan om de beurt naar de samenkomst moeten gaan,’ zegt Lia teleurgesteld. ‘Een van ons moet dan thuisblijven om voor Daniël te zorgen.’

‘Ja, net als met de Bijbelstudies.’

‘Hoe kan dit de wil van God zijn, hij wil toch dat we de samenkomsten niet verzuimen?’

‘Ach, het is maar tijdelijk,’ antwoord ik kwetsbaar. ‘Straks komt het wel weer goed.’

Helemaal gerust ben ik er echter niet op. Daniël ontpopt zich steeds meer tot een zorgenkind, iets wat ik niet lang na zijn geboorte al aanvoelde. Mevrouw Hijink zag het anders, in haar profetie bij zijn opdragen; over hem hoefden we ons geen zorgen te maken. Gods woord zou zijn werk in hem doen. Mooie zalvende woorden, zonder welke je gemakkelijk zou kunnen gaan wanhopen.

De teleurstelling is groot: een enkele kerstviering daargelaten hebben we nooit hoeven te verzaken; door weer en wind op onze fiets de polder door, zelfs die ene keer vorig jaar dat het streng vroom. Alles hebben we ervoor over gehad, en dan nu dit.

Later die maand (24 maart 1987), op een Bijbelstudie, spreekt mevrouw Waterloot weer eens een profetie uit:

‘Ik zie een groot plein, een circuit eigenlijk, waar ontzettend veel wegen op uitkomen, en aan elk begin van een weg staat een heenwijzing waar die weg naartoe voert. En dan zie ik een jongeman daar lopen en die is bezig dat hele grote circuit omheen te wandelen, want hij zoekt één bepaalde weg en hij kan die niet vinden. Want ik zie dat hij zijn hoofd schudt bij elk bordje dat hij bekijkt, en dan loopt hij weer verder. Maar het is eigenlijk een onbegonnen iets, want er komen zo oneindig veel wegen op uit dat hij de juiste weg helemaal niet kan vinden.’

En dit zegt de Heer: “Mijn zoon, mijn kind. Ik heb u op het oog. Ik wil u in de stilte voor mijn aangezicht, mijn kind. Ik weet dat de woorden die vanavond gesproken worden, regelrecht tot uw hart zul-

len zijn. Want, mijn kind, zet uw hart wagenwijd open, dan zal Ik de juiste weg en de juiste richtingaanwijzer geven voor de toekomst. Mijn zoon, let niet op de omstandigheden. Blijf staan op de plaats die ge nu hebt, want als gij u anders zult begeven, zal het niet de juiste weg zijn.

Ik wil, mijn kind, dat gij alleen de stem van Mij verstaat om de rechte weg te kiezen, de weg met Mij, en dan pas zult gij de glorie en de heerlijkheid van Mij ervaren, want Ik heb mijn hand op uw leven gelegd, Ik heb het gekocht en betaald, en het zal bruikbaar worden tot mijn dienst. Maar weet, mijn zoon: Ik ben met u bezig. Kom in de stilte, luister naar mijn stem, doe niets overhaast en luister ook deze avond naar mijn woorden, want ze zullen tot u gericht zijn,” spreekt de Heer.’

Dit is precies wat ik nodig heb: een richtpunt in het zich sterk vernieuwende leven na mijn even tumultueuze als wonderbaarlijke genezing van elf november vorig jaar. Bij wijze van uitzondering vertelt mevrouw Hijink deze avond over de prediking van Jezus en citeert ze uit de evangeliën: ‘En Hij trok rond in geheel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal onder het volk.’ Ze gaat verder met een citaat uit Marcus: ‘En zij stonden versteld over zijn leer, want Hij leerde hen als gezaghebbende, en niet als de schriftgeleerden.’

Dan verandert het thema: ‘Jezus begon eerst in de synagoge, bij zijn eigen volk, bij de Joden. Wat gebeurde er? Ze hebben hem eruit gegooid. Hetzelfde gebeurde later met Petrus en Paulus.’ Ze haalt voorbeelden aan, te beginnen met de tegenstand die Petrus kreeg toen hij samen met Johannes predikte in de tempel van Jeruzalem. De vervolgingen van Paulus door de Joden zijn legio. Succes met zijn evangelie kreeg hij pas bij de niet-Joden, de heidenen.

Ik heb goed geluisterd en zie dit als een waarschuwing die ik niet in de wind mag slaan. Ik wil me niet laten verrassen, overvallen worden door het kwaad, zoals drie jaar geleden, en me geen raad weten.

In die jaren kreeg ik een droom waarin me beloofd werd dat ik een geest zou krijgen die direct afgestemd is op God. Niet langer zou ik overmand worden door vijanden die onzichtbaar voor me waren, maar ik zou de moeilijkheden zien aankomen en daardoor weten te overwinnen. Twee maanden terug kreeg ik een droom waarin ik zag dat we

nieuwe ogen zouden krijgen. De oude werden eruit gehaald, want die waren flets.

Ik voel dat het werkelijkheid aan het worden is: ik kijk met andere ogen naar de wereld. Daarbij hoort ook een ander geloof; het oude heeft wat mij betreft afgedaan. Ik verlang naar vernieuwing, ook al is het niet helemaal duidelijk of onze voorganger daar wel om verlegen zit.

Hoofdstuk 4. Ons tweede kindje

De voordeur gaat open, Lia komt binnen. Even tevoren heeft ze gebeld dat ze vervroegd naar huis komt.

‘Wat is er aan de hand?’ vraag ik.

‘Ik was gewoon aan het werk aan mijn bureau en opeens kreeg ik het vreselijk benauwd, alsof er een loodzware deken over me heen werd getrokken, het kwam als een flits bij heldere hemel.’

‘Lia toch!’ Ik neem haar in mijn armen. Zo goed ken ik het gevoel dat ze beschrijft, al ligt die ellendige tijd inmiddels al bijna een half jaar achter mij.

‘Mocht je zomaar gaan?’ vraag ik, als ze weer een beetje tot zichzelf is gekomen.

‘Ik kon het niet voor mijn collega’s verborgen houden. De studieadviseur sprak me erop aan: “Zeg Lia, je hoeft jezelf niet groot te houden, hoor. Als het niet meer gaat, dan zeg je dat maar eerlijk en dan ga je maar naar huis.”’

We zetten ons neer op de bank.

‘Het was toch al bijna lunchtijd, en ik voelde me zo beroerd dat ik besloot om zijn advies maar op te volgen. In de fietsenkelder liet ik mijn tas vallen met de thermoskan erin, die zal wel kapot zijn.’

Ze haalt hem uit de tas en loopt ermee naar de keuken. Ik kijk over haar schouder mee. Scherven ratelen luid als ze de thee in de gootsteen giet.

‘Wat kan het toch geweest zijn?’ vraagt Lia, als we even later aan tafel zitten voor de lunch. ‘Onderweg naar het werk heb ik alle machten van de duisternis gebonden, één voor één, geen eentje overgeslagen. Ook de ruimtes heb ik gereinigd, daar kan het niet aan liggen.’

Het is een vast ritueel geworden. Ze is als eerste op haar kantoor en begint haar werkdag op de knieën; met de armen omhoog geheven naar God reinigt ze de ruimte en bestraft de machten van de duisternis.

Lia kijkt me vertwijfeld aan en vraagt: ‘Wat doe ik fout?’

‘Nog even volhouden, dan begint je verlof en krijg je rust.’

‘Gelukkig, ja.’

Het zwangerschapsverlof komt snel dichterbij: op 10 april al, begin volgende maand.

‘Straks als ik bij jou thuis ben, zal het hopelijk weer beter gaan.’

Lia heeft reeds een flink aantal dagen vrij gepland om langer van ons tweede kindje te kunnen genieten na de geboorte. Hopelijk knapt ze daardoor op en kan ze er weer voor lange tijd tegenaan. Ik zal voor de kleine zorgen, mijn handen zijn vrij sinds ik gestopt ben met solliciteren.

Lia keert na de lunch terug naar haar werk, ze is voldoende opgeknapt. Toch maak ik me zorgen over haar. Haar geloofsleven is gevaarlijk opgefokt. Als ze thuis weer eens op haar knieën bidt, de armen gespannen in de lucht, krijg ik er een steeds groter ongemakkelijk gevoel bij. Op een keer maak ik er een opmerking over. Veel helpen doet het niet, ze zit er helemaal in opgesloten. Hoe maak je iemand die overal demonen ziet, duidelijk dat al die inspanningen nergens voor nodig zijn?

Kort voor het ingaan van het zwangerschapsverlof krijgt Lia een bijzondere droom:

‘Ik zong en danste heel mooi in een bepaalde ruimte, in een vreemde taal. Ook al was ik tussen vier muren, de liefde van God was in mij. Ik verliet die ruimte, merkte dat ik een vieze broek aan had, er zat poep in. Ik was verbaasd, maar trok vlug alles uit.

Daarna wou ik een douche nemen, maar de douches in het gebouw waar ik was, waren zo smerig en zo vies dat ik daar niet in wou. Er werd mij een huis aangewezen. “Vraag of je daar een douche mag nemen,” werd er gezegd.

Ik belde aan, maar degene die opendeed, deed zo moeilijk en er was zoveel weerstand dat het voor mij niet meer hoefde. Ik ging verder en kwam bij een kleine winkel uit. Alles zag er schoon en zuiver uit, maar het allermooiste was een tafel met prachtige bloemen erop. Er stond een bordje tussen de bloemen met Figi erop.

De eigenares van de winkel informeerde waarmee ze van dienst kon zijn. Ik vroeg of ik een douche mocht nemen. Ze vond het meteen goed en vroeg zelfs of ik een ligbad wou. Ze reikte me een handdoek aan en allerlei fijne spulletjes voor het bad.

Ze zei: “Dat kan ik je niet weigeren. En ik zie ook dat je niet zoveel kleren aan hebt. Ik zal je ook kleren geven.”

Voordat ik in bad ging, maakte ik nog een opmerking over de prachtige bloemen. Ik zei: “Die bloemen zullen wel goed verkocht worden!”

De vrouw schudde echter haar hoofd. “Er zijn een heleboel mensen die ze niet willen hebben,” zei ze. Ik was zo verbaasd dat ik bijna een bloem die ik opgepakt had, uit mijn handen liet vallen.’

De droom lijkt een keerpunt; kort hierna vangt het zwangerschapsverlof aan, en het gaat weer wat beter met Lia. Een tweetal weken te vroeg wordt onze jongste zoon geboren, op zondag 10 mei 1987. Geen zwangerschapscursus of gymnastiek deze keer; mijn moeder had helemaal gelijk dat je het bij het tweede kind allemaal niet meer zo nauw neemt. Dat geldt ook voor de bevalling zelf. We hebben een vroedvrouw deze keer, en Lia wacht tot het echt ver is met de weeën voordat ze haar belt; als de vrouw arriveert is ons kindje al bijna geboren. Zoveel gemakkelijker gaat de geboorte van Michiel – zo hebben we besloten hem te noemen – vergeleken met Daniël. En dat terwijl hij verkeerd blijkt te hebben gelegen, met zijn gezichtje naar voren.

Plichtsgetrouw bel ik de voorganger op om te melden dat we er een zoontje bij hebben gekregen. ‘Een zondagskind!’ roept ze enthousiast.

Daniël blijkt vaak een dissonant in de drukke dagen met kraambezoek, hij verdraagt niet goed dat hij aandacht met anderen moet delen. Ook kost het hem moeite om aan zijn broertje te wennen. Eén keer legt hij lief een paar van zijn knuffeldiertjes bij Michiel in de wieg, maar een andere keer, als we zijn aandacht vragen voor de baby, smijt hij gefrustreerd onze Bijbel naar hem toe. Met een doffe plof belandt het boek bij onze pasgeborene in de wieg, die prompt begint te huilen. We schrikken ons rot. Vlug controleren we of hij geraakt is, maar kunnen geen verwondingen vinden.

Voortaan letten we wel beter op als Daniël in de buurt van Michiel komt. Later ontdekt de kraamverzorgster een klein rood plekje aan de arm van ons jongste zoontje; waarschijnlijk heeft de Bijbel hem toch geraakt, maar de schade valt gelukkig mee.

Het zijn opnieuw drukke weken, die eerste tijd. Veel bezoek, hoewel wat minder want mijn familie hebben we niet uitgenodigd. Hen sturen we ook geen geboortekaartje, hoewel de verleiding groot is.

‘Het zal wel zwaar zijn met zo’n kleine, die je uit de nachtrust haalt?’ vraagt iemand in de kerk, een paar weken na de geboorte.

Ik denk na en antwoord in alle eerlijkheid: ‘Nou, dat valt reuze mee.’ Niet eerder heb ik dat zo duidelijk beseft, maar met deze vraag en mijn antwoord getuig ik van de vernieuwende kracht die ik heb ontvangen. Maar er speelt nog wat anders mee. Michiel is gemakkelijk: hij slaapt dagen aan één stuk; een tegenpool van Daniël, die direct na zijn geboorte meteen heel aanwezig was.

Hoofdstuk 5. Mordekai

Ruim twee weken na de geboorte van Michiel spreekt mevrouw Hijink over Abraham, die niet bleef steken op de oude plek maar verder reisde dan zijn vader, Terach. Ik denk meteen aan mijn geestelijke vader, Van den Brink. Ook die is op weg gegaan, met een nieuwe leer, maar halverwege blijven steken. De helft van de Bijbel, het Oude Testament, heeft hij in het licht van Jezus durven lezen. Aan de andere helft houdt hij onverkort vast. Maar ook het Nieuwe Testament is niet volmaakt – een volmaakt geschreven woord van God bestaat eenvoudigweg niet.

Ik neem mij voor, nu ik eenmaal vrijgezet ben van mijn kwelgeesten, verder te trekken dan Van den Brink. Ik wil het beloofde land wél bereiken, ongeacht hoe dat eruit zal zien.

Een paar weken later krijg ik een intense droom. Ik dring het bolwerk van de vijand binnen. De politie wil me doden, maar ik beroep me op de leider. Voordat ze me naar hem brengen, geven ze me een verdovend middel. Een deel spuug ik uit, het andere deel heeft geen uitwerking.

We nemen de lift en komen in een grote zaal. De leider op wie ik me beroepen heb, spreekt daar een doodvonnis over me uit. Dan blijkt echter dat hij daartoe geen recht heeft. Integendeel: ik krijg een parel en grote heerlijkheid.

Ik word wakker en val weer in slaap. In een volgende droom wordt me gezegd dat ik het boek *Esther* moet lezen.

De volgende ochtend herinner ik me die merkwaardige opdracht nog goed. Zodra ik tijd heb gevonden, neem ik de Bijbel ter hand en blader naar het enige Bijbelboek dat ik nog niet eerder gelezen heb. Ik lees over de ballingschap van het Joodse volk in het huidige Irak, over de tijd waarin de Joden waren overgeleverd aan het regime van de heidense koning Ahasveros. Het Joodse volk wordt met uitroeiing bedreigd, maar dankzij Esther en haar oom Mordekai – voor wie de strop al klaar hangt – wordt het noodlot afgewend. Deze omkering van het lot wordt jaarlijks gevierd als het Poerimfeest.

Dit is precies het thema van de droom die ik eerder die nacht had. Verwonderd bespreek ik het met Lia.

‘Wat zou God hiermee willen zeggen?’ vraagt Lia zodra ik uitgepraat ben.

Ik denk na. ‘Het doet me denken aan wat er op elf november op de Bijbelstudie gebeurde – aan de vloek die mevrouw Hijink over me uit wilde spreken.’

‘Ja, ook toen werd het kwaad op het laatste nippertje verijdeld.’

‘Juist. Wat ik toen meemaakte lijkt sterk op het verhaal van Mordekai – het kwaad dat op het laatste nippertje wordt afgewend.’

‘Paul, dit is heel bijzonder!’

‘Jezus heeft het ook meegemaakt, maar op een heel andere manier: doordat Hij uit de dood is opgewekt. Zo kwam er nieuw leven en uitreding voor de discipelen. Het werd het begin van het christendom.’ ‘Zou er een diepere betekenis in kunnen zitten, dat je deze droom kreeg?’

‘Ik denk dat er een wetmatigheid achter schuilt,’ antwoord ik. ‘Ik wil in de Bijbel zoeken naar meer verhalen waarin zo’n wending plaatsvindt – misschien wijst het ook vooruit.’

Sindsdien lees ik de Bijbelse verhalen over personen als Abraham, Jakob, Mozes en David met geheel andere ogen. Ik ga beseffen dat je niet per se dromen of visioenen nodig hebt om in de toekomst te kunnen kijken; hun levensverhalen hebben een profetische waarde, ook voor mij. Ik ga op zoek naar overkoepelende structuren, lotswendingen die we mordekai’s noemen. Hun levensloop kun je parallel aan elkaar leggen en je kunt er lessen uit trekken voor wat betreft je eigen toekomst. Het is een geheel ander soort inspiratiebron en een stuk minder subjectief dan de droomwereld, waar we eveneens lessen uit proberen te trekken.

Anderhalve maand later krijg ik opnieuw een bevestiging van die gedachte, als mevrouw Hijink een profetie uitspreekt: ‘De Heer toonde mij een heel groot koor, net zoals de Continental Singers bij elkaar, maar dan veel groter. En op een gegeven moment werd er een enorme, zoals een drummer dat kan doen, een enorme roffel gegeven, en het hele koor begon te schuiven en zich te hergroeperen. Er kwamen allemaal andere opstellingen van de groepen.’

En de Heer zei: ‘Let op de tekenen die ik ga doen, want er komt een hergroepering, je moet op je plaats gaan die ik je gegeven heb.’

Hoofdstuk 6. Nog een liedje

‘Zingt de Here een nieuw lied, zingt de Here, gij ganse aarde ...’

Moederziel alleen zitten we tussen onze uit volle borst zingende geloofsgenoten. Zo ver mogelijk achter in de zaal, daar waar we ons het meest op ons gemak voelen. De aula zit weer hutjemutje vol, ondanks dat het begin augustus is, vakantietijd. Gauw vier- tot vijfhonderd man passen hierin, als er te weinig plek is worden er stoelen bijgeplaatst. Op één dag na drie maanden na zijn geboorte dragen we Michiel op aan de gemeente. Geen vrienden zijn erbij, geen familie, zelfs onze meest nabije pinkstervrienden At en Hans laten verstek gaan, op vakantie.

In tegenstelling tot de bioscoop baadt deze ruimte in het licht. Het dak is van een soort doorschijnend hard plastic. Een enkele keer bij grote warmtesprongen gaat het plastic werken, hetgeen een merkwaardig, krakend geluid veroorzaakt. Regen hoor je natuurlijk ook goed, een zalig rustgevend geroffel.

Daniël is er sinds de verhuizing naar de Zinzendorfsmavo weer bij. Vanwege het opdragen van Michiel deze zondag houden we hem bij ons tijdens de zangdienst, hij geniet zichtbaar van het gebeuren. Michiel in een draagzak bij Lia houdt zich goed. Het is een rustig kind, maar wel met een kwetsbare gezondheid, heel anders dan zijn robuuste oudere broer.

‘Willen de ouders van Michiel Verheij naar voren komen?’ vraagt meneer Wallenburg, een van de oudsten, zodra de zangdienst voorbij is. Langs de rijen lopen we naar voren. Ik maak me zorgen om Daniël, zal hij zich goed kunnen houden? Als zo vaak is hij druk en onrustig en laat hij zich niet gemakkelijk kalmeren. Sinds enige tijd loopt hij niet meer op zijn teentjes, dat hield op nadat wij stevige stappers voor hem gekocht hadden. Een kleine overwinning in de lange weg naar normaliteit.

We bestijgen het podium en kijken in de gezichten van meneer en mevrouw Hijink, die op de eerste rij zitten. Tot nu toe deden zij altijd het opdragen; nu wij aan de beurt zijn laten ze het aan de oudsten, meneer en mevrouw Wallenburg, over. Hij is een kalende man, rustige uitstraling, en hondstrouw aan het gezag van de voorgangers.

‘Nog een liedje ... nog een liedje.’ Het schalt door de kerk.

‘Nee, Daniël, dat is nu voorbij.’

‘Nog een liedje.’

Ik kijk ons zoontje in de ogen: ‘Je moet nu rustig zijn, straks gaan ze weer zingen.’

Voor het eerst in tweeënehalf jaar staan we weer op het podium, mijn blijdschap daarover is pardoes weggeslagen door de onrust van onze oudste. Meneer en mevrouw Wallenburg laten zich echter niet uit het veld slaan. Mevrouw Wallenburg neemt Michiel van Lia over en begint aan de ceremonie.

‘Ik heb het voorrecht jullie voor te stellen: Michiel Verheij.’ Zij houdt Michiel naar voren. ‘Misschien kunnen jullie het achterin niet zo goed zien, maar het is een hele mooie baby: schitterende ogen en hij kijkt heel verbaasd de zaal in; zo’n grote familie.’

Ze pauzeert en vervolgt dan met een citaat uit de Bijbel, uit een van de evangeliën: ‘En Hij omarmde hen, legde ze de handen op, zegende hen. En dat willen de ouders van Michiel nu ook doen, hun kind opdragen aan de Heer, midden in de gemeente, en wij mogen er allemaal getuige van zijn. Het is ook een groot voorrecht, hij is ook een beetje van ons. Wij hebben ook verantwoordelijkheid voor dit mooie kindje dat we nu aan de Heer gaan opdragen. Hebben jullie hem allemaal goed gezien? Dan geef ik hem nu terug aan zijn moeder.’

‘Nog een liedje ...’

‘Straks, Daniël, even wachten,’ zeg ik onoprecht, wetend dat het zingen voorbij is zodra dit ritueel achter de rug is. Maar niet alleen daarom: vanwege de kwetsbare gezondheid van Michiel hebben we afgesproken meteen na het opdragen weer terug te keren naar huis.

Als Daniël weer stil is, richt broeder Wallenburg zich tot ons: ‘Paul en Lia Verheij, beloven jullie voor het aangezicht van God en de gemeente dit kind te zullen grootbrengen in de vreze des Heren? Wat is hierop jullie antwoord?’

‘Ja!’ antwoorden we kort na elkaar.

‘Vader, dank U wel. U heeft de belofte gehoord en ze hebben U nodig om deze grote belofte in vervulling te doen gaan. Heer, ze kunnen het niet zelf en daarom leggen we jullie de handen op in de naam van de Heer Jezus Christus, opdat gij nu ontvangt kracht, verstand en wijsheid, tact en fijngevoeligheid, Heer, om deze belofte in vervulling te doen gaan. Heer, als er misschien dagen van vervlakking en van schaduw komen, dat zij zich steeds deze beloften zullen herinneren en bezig zullen zijn om dit kind op te voeden in de kennis en vreze des Heren.

Paul en Lia, we leggen jullie de handen op. Ontvang zijn vrede, ontvang wijsheid en inzicht, en dat liefde en geloof jullie vermenigvuldigd

mogen worden; dat je te allen tijde aan deze belofte zult kunnen voldoen, in de naam van Jezus.

Vader in de hemel, dan komen we ook met Michiel voor Uw troon: dit kind, dat zij van U ontvangen hebben. Het is een schepping Gods. U hebt het geformeerd in de schoot van zijn moeder. Dank U wel, Heer, voor dit wonder van genade dat zo volmaakt is. Heer, we zien in zijn ogen ook nu al Uw scheppingskracht. Heer, dank U wel.

Heer, dank U wel dat uw belofte ook over dit kind is, en dat Uw vrede en Uw liefde en Uw barmhartigheid in dit kind zullen zijn en over dit kind zullen zijn; dat zij zich zullen manifesteren door dit kind, in de naam van Jezus. Weest gezegend, ontvang zijn zegen, ontvang zijn heil.'

Als hierna de machten van het voorgeslacht gebonden en uitgedreven zijn, legt broeder Wallenburg zijn handen op ons hoofd.

'En dit zegt de Heer: 'Mijn kinderen, ik heb u geroepen, ik heb u geroepen vanuit de duisternis tot het licht en u hoeft niet bevreesd te zijn en niet beangst te zijn voor de toekomst. Heb ik u niet gezegd: wie overwint, hem zal ik geven te eten van de boom des levens, die in het paradijs Gods is. Indien uw ogen op mij gericht zijn en indien uw gedachten op mij gericht zijn en indien mijn woorden in u blijven en u in mij blijft, dan hoeft gij niet bevreesd te zijn, want zie dan: ik trek voor u uit en ik zal u tot overwinning brengen, Jezus Christus. Hij die gezegd heeft dat alle macht en kracht ontwapend is op het kruis van Golgotha. En daarom, weest niet bevreesd, want zie, ik ga met u, ik trek voor u uit. Maar één ding vraag ik u. Indien gij moe of mat zoudt worden, zoek nóg meer mijn aangezicht en ik zal u geven datgene wat ik beloofd heb.

Weest niet bevreesd. Amen.'

Het zit erop. Diep teleurgesteld ben ik over deze zogenaamde profetie, die opsomming van Bijbelteksten, dichtgespijkerd met voorwaarden en zonder enige concrete belofte voor de toekomst. We dalen het trapje weer af en lopen naar achteren. Onze zitplaatsen voorbij en linea recta naar onze fietsen. Vernederd ook: als een bruidje dat afdruipt na een afwijzing bij het altaar.

Het is de gewoonte dat zij die hun kinderen hebben laten opdragen, na afloop de bloemen mee mogen nemen die vooraan bij het podium staan. Daarvan zien we af om zo snel mogelijk weg te kunnen komen.

Hoofdstuk 7. Laat het raak zijn

‘Ik ga naar voren om voor me te laten bidden,’ zegt Lia plotseling.

De kinderen liggen al in bed en ik fiets een heel klein stukje met Lia mee naar de Bijbelstudie, deze tweede dinsdag van september. Het is haar beurt, nog steeds gaan we om en om. Net als trouwens ook op zondag: omdat Michiel zo zwak is, blijft een van ons thuis en bezoekt de ander met Daniël de kerkdienst.

Het gaat niet goed met Lia. Haar zwangerschapsverlof zit erop, sinds een maand is ze weer aan het werk en het kost haar zichtbaar moeite om in de pas te lopen. Lichamelijk mankeert ze niets. Maar ze staat onder grote psychische druk – de verschijnselen doen me sterk denken aan de hel vóór mijn bevrijding. Opgesloten in een cocon en er maar niet uit kunnen komen.

‘Ik voel me net een ballon die steeds verder opgeblazen wordt totdat hij een keer knapt,’ legt ze uit. ‘Dit kan ik zo niet volhouden, laat staan dat ik kan blijven werken. Trouwens, op mijn werk maakte een docent er al een opmerking over dat er bij mij op de kamer zo’n nare sfeer hing, hij voelt gewoon de spanning.’

Ik had nog zo gehoopt dat zij niet door dezelfde beproeving heen zou moeten gaan als ik, vandaar mevrouw Hijinks gebed voor Lia, snel na mijn bevrijding. In de tussentijd ben ik sterk gaan twijfelen over de zo geroemde geestelijke gaven van onze voorganger. Ik vraag me serieus af of het wel zo goed was om Lia’s lot in haar handen te leggen. Mijn voornemen om haar nooit meer voor me te laten bidden heeft me kracht gegeven, ik wil niets meer te maken hebben met haar exorcisme. Desondanks blijf ik geloven dat mijn bevrijding door haar heeft plaatsgevonden, als uitzondering op de regel en tegen een bijzonder hoge prijs, de prijs van de vloek.

Daarom choqueert Lia mij zo met haar voornemen. Het is niet de eerste keer dat ze dit overweegt; de laatste dagen heb ik het haar telkens ontraden, nu lijkt ze toch onder de druk te bezwijken. Ik moet haar voor het onheil behoeden, maar hoe?

‘Ga niet naar voren, doe het niet, want dan schaar je jezelf onder de machten van de duisternis!’

Geschrokken kijkt Lia me aan. ‘Dus niet doen?’

‘Nee, niet doen. Beloof je me dat?’

‘Oké, ik zal niet voor me laten bidden,’ antwoordt ze zwakjes.

Met een kus nemen we afscheid, vol zorgen zwaai ik haar uit. Ik wil erop vertrouwen dat ze standhoudt, aan de andere kant zie ik ook niet zomaar een uitweg.

Bezorgd wacht ik haar op, twee uur later komt ze weer thuis.

‘Ik heb toch voor me laten bidden.’

‘Maar ik had je nog zo gezegd om dat niet te doen.’

‘Het spijt me, Paul, maar ik voelde me zo slecht, er moest gewoon iets gebeuren. Alleen, Mevrouw Hijink snapte er niets van, ze vroeg of ik wel verder wilde werken. Hoe kan ze dat nou vragen, daar ze zelf ook rollen heeft gewisseld met haar man?’

‘Het is wel duidelijk,’ antwoord ik, ‘ze veroordeelt mij omdat ik voor de kinderen zorg. In haar ogen ben ik een nietsnut.’

‘Paul, toen ze voor me bad voelde ik me nog beroerder dan daarvoor. Onderweg moest ik aan jouw woorden denken, je had helemaal gelijk. Toen begreep ik dat er maar één oplossing is. Jij moet voor me bidden, voor mijn bevrijding. Jijzelf bent vrij, ik geloof dat je dat kunt.’

Ik kijk recht in haar gespannen ogen, die een sprankje hoop tonen vanwege de wens die ze zojuist heeft uitgesproken.

‘Toen ik het mij voornam ging er meteen al rust van die gedachte uit,’ zegt ze.

‘Jammer dat het eerst fout moest gaan.’

‘Voortaan luister ik naar jou in plaats van naar de voorganger en oudsten. Ze zijn het niet waard, ze hebben geen gezag in de geestelijke wereld. Daarom wil ik dat jij voor me gaat bidden.’

Ik mag haar niet teleurstellen, daarbij geloof ik dat ik de kracht bezit om haar vrij te zetten. Omdat ik vrij ben, moet ik ook Lia kunnen bevrijden.

‘Ik ga dat voor jou doen.’

We lopen naar de slaapkamer en op onze knieën gaan we tegenover elkaar op bed zitten. Ze sluit haar ogen en ik leg haar de handen op haar hoofd.

‘Laat het raak zijn,’ bid ik. ‘In de naam van Jezus drijf ik deze macht van de duisternis uit ... Amen.’ Anders dan gebruikelijk in de gemeente bid ik zonder stemverheffing. Uit eigen kracht kan ik haar niet vrij maken, mijn bede moet van boven bekrachtigd worden.

Ik open mijn ogen, Lia kijkt me blij aan.

‘Paul, het heeft geholpen. Ik voel dat de spanning weg is, van het ene op het andere moment, het gleed als een zwarte doek van me af. Het is gelukt!’

Ik krijg tranen in mijn ogen van blijdschap. Het is dus toch mogelijk om vrij te worden zonder vloek en val, zonder vernedering en zonder weg te moeten vluchten. Samen heffen we onze armen omhoog in dankbaarheid naar onze Vader en naar Jezus, die ons leidt en ons de kracht geeft. In stilte beleven we dit intense moment van vreugde; bij mij moest het via een vloek, bij haar lukte het door een zegen.

De volgende ochtend belt Martie, een deelneemster van de huiskring, op; bezorgd vraagt ze hoe het met Lia gaat. Ze verzekert haar dat het stukken beter gaat, echter zonder te vermelden dat ik voor haar gebeden heb. Begrijpelijk, wie wil er nou geloven dat mijn gebed meer kracht heeft dan dat van de voorganger?

Het is geen tijdelijke verlichting die Lia ervaart, zoals dat soms gebeurde als mevrouw Hijink voor mij gebeden had. Nee, Lia is weer sterk, sterk als vanouds, en kan haar vierdaagse werkweek goed volhouden. Geen stress ook meer in haar geloofsleven, dat verkrampde bidden is verleden tijd. Voorbij zijn al die krachteloze, vergeefse gebeden op de fiets naar haar werk, niet meer op de knieën op haar kantoor de machten bestraffen voordat ze de dag begint. Dode werken.

‘Nou pas kan ik begrijpen wat jij al die jaren hebt meegemaakt,’ zegt Lia na een paar weken tegen mij. ‘Die spanning werd maar groter en groter, er leek geen einde aan te komen en het ging steeds sneller achteruit; ik was bang om in een inrichting te komen.’

‘Als in een hogedrukketel.’

‘Ja, het was nippertjeswerk.’

Ik probeer terug te halen waar het bij Lia begonnen is. ‘Vlak voor de geboorte had je het ook al een keer moeilijk. Weet je nog dat je zelfs terugkwam van je werk?’

‘Ja, maar dat was maar heel kort. Bij de geboorte van Michiel ging alles ook nog steeds goed. Het was een maandje later dat het begon. In totaal heeft het drie maanden geduurd.’

‘Ik zag je wel lijden maar kon er niets tegen beginnen.’

‘Ik ken dat ... Bijna drie jaar duurde het bij jou, wat moet dat vreselijk geweest zijn.’

Mevrouw Hijinks gebed voor Lia's bevrijding, tien maanden geleden, is dus krachteloos geweest, net als al haar gebeden voor mij. Lia's werkelijke bevrijding begon toen zij zich distantieerde van mevrouw Hijink, dit plaatst alles in een ander perspectief. We praten erover na en komen tot de conclusie dat mevrouw Hijink zelf niet vrij is.

Hoofdstuk 8. De occulte Bijbelmacht

Kort hierna krijg ik weer een bijzondere droom. In de drukte van een grote zaal zie ik in de verte op het podium een spreker staan, die veel bekijks trekt. Zijn gezicht heeft vreemd genoeg de vorm van een boek, met daarin centraal één enkel hypnotiserend oog.

Iemand naast me waarschuwt me: 'Kijk niet in dat oog, veel kinderen zijn hieraan gestorven.' Een andere toeschouwer, niet ver van mij vandaan, valt ten prooi aan de hypnose van het oog. Hij wordt verteerd door angst.

Bij het ontbijt leg ik deze droom voor aan Lia. 'De mensen die naar dat oog keken, werden vergiftigd,' besluit ik.

Ze neemt een slokje van de thee. 'Zijn hoofd had de vorm van een boek?' vraagt ze.

'Ja, ik denk dat het betrekking heeft op de Bijbel. De fundamentalistische kerk heeft haar stichter verstoten en hem vervangen door een boek. Niet hij maar de Bijbel wordt gezien als de weg, de waarheid en het leven.'

Lange tijd dacht ik dat het 'woord van God' een andere benaming was voor Jezus Christus, in de loop der jaren drong het tot mij door dat daar consequent de Bijbel mee bedoeld werd. Bijvoorbeeld in de profetie van mevrouw Hijink bij het opdragen van Daniël: *Wees niet bevreesd over het pand van de zoon dat ik u heb toevertrouwd, want ik zeg u, hij zal met mijn woord opgroeien zoals hij zijn dagelijks eten krijgt en mijn woord zal in zijn leven dienen waartoe ik het bestemd heb.*

'Dus ze hebben het helemaal niet over Christus, als ze het over het woord van God hebben,' zegt Lia verbaasd en denkt even na. 'Had je niet al eerder een droom over een hypnotiserend oog? Wil je de map erbij halen, dan kunnen we het teruglezen?'

Na het ontbijt zoeken we de droom terug, hij is van april 1986 en gaat over aliens die met hun UFO op aarde landen. Op het ruimteschip zit een groot hypnotiserend oog. Ieder die daarin kijkt wordt net als de ruimtewezens: hardvochtig, kil, meedogenloos, liefdeloos en ontoegankelijk. Alleen ons deert het niet.

'Wat een treffende droom,' zegt Lia. 'Hier zie je precies dat harde denken van de Israëlleer, die al het geweld goedpraat dat daar gebeurt.'

Het goddelijke gezag dat christelijke fundamentalisten aan de Bijbel toekennen, lijkt bevestigd vanwege de profetieën dat de Joden terug

zullen keren naar Israël, hun beloofde land. Door de tweede exodus zijn veel christenen, die sowieso al heilig geloven in de Bijbel, na de Tweede Wereldoorlog gesterkt in de gangbare rechtlijnige lezing van ‘het Woord van God’.

‘Dat geloof heeft nog een bijkomend effect,’ antwoord ik. ‘In de Bijbel staat dat je de voorganger en de oudsten moet gehoorzamen, je aan hen moet onderwerpen. Het belet hen zelfstandig en kritisch na te denken over het geloof.’

‘Ze geloven mevrouw Hijink zelfs als ze beweert dat het gras rood is.’

‘Dat was een rake opmerking van At.’

‘Weet je wat,’ antwoord ik na enig nadenken. ‘We noemen dit de Bijbelmacht.’

‘Goed idee,’ antwoordt Lia.

‘De vloek van de Bijbelmacht, daar ligt de gemeente onder.’

De bevrijding van Lia brengt ons tot het inzicht dat de mensen in de gemeente helemaal niet zo vrij zijn als ze denken. Vóór 11 november dacht ik dat ik als enige gebonden was aan demonische machten, nu vindt er een kentering plaats omdat we gaan inzien dat wij als enigen hiervan vrij zijn. De kerkgemeenschap waar wij deel van uitmaken is bij lange na niet zo heilig en rein als ze zich voordoet: bepaald geen gemeente zonder vlek of rimpel, ook al ziet alles er van buiten *pico bello* uit en heeft iedereen een goede baan of reputatie.

Onze ogen zijn opengegaan voor de diepere werkelijkheid dat onze broeders en zusters meer in de Bijbel geloven dan in God. Dat ‘Woord van God’ oefent een hypnotiserende werking uit. De macht die hier in het spel is, noemen we voortaan de occulte Bijbelmacht.

Achter de brei van frasen in de Bijbel verschuilt zich een waarheid die aan de meeste mensen voorbijgaat. Die waarheid, dat we als gemeente nog maar aan het begin staan van een lange weg van geestelijke groei, en niet aan het eind ervan gekomen zijn, wil of kan men niet zien of accepteren. Morgen kan de Heer al terugkomen, misschien vandaag al, ja: ieder moment – nee dus. De armen in aanbidding omhoogheffen en eindeloze gebeden opdreunen, het zijn allemaal dode werken. Barmhartigheid, daar moet het om gaan. Liefde voor de waarheid ook, de waarheid dat God op zoek is naar arbeiders in zijn wijngaard, niet naar dronkenlappen die het laatste beetje wijn van de vorige oogst – de waarheid vervat in de Bijbel – weg drinken, menende dat alles al volbracht is.

22 september, twee weken na haar bevrijding, gaat Lia weer op haar fiets naar de Bijbelstudie. Een heel andere Lia. Bij thuiskomst vertelt ze me wat haar inspireerde, deze avond.

‘De Heer bepaalde me bij Mozes. Jij zal als Mozes zijn voor het volk. De Heer zal jou gebruiken om het volk uit de handen van de farao te redden.’

‘Met de farao bedoel je denk ik de occulte Bijbelmacht.’

‘Ja. Mozes had eerst geen zicht op de vijand en moest daarom naar de woestijn vluchten. Zo moet ook jij vluchten, maar je zult door de Heer teruggeroepen worden om de ware vijand te lijf te gaan: de farao. In het begin wordt het echter slechter voor het volk: het wordt op rantsoen gezet. Als in de tijd van Elia komt er een droogte over de gemeente en net zoals Elia bij zijn terugkeer vuur uit de hemel deed komen en het liet regenen, zo doet Mozes grote wonderen en tekenen bij zijn terugkeer.’

‘Dat komt inderdaad met elkaar overeen.’

‘In de toekomst zal jij grote kracht krijgen en wonderen en tekenen doen om de gemeente te laten zien dat God door jou werkt door zijn Geest. De zaak zal erg op de spits gedreven worden want de farao wil de gemeente niet laten gaan, uiteindelijk moet hij dat wel.’

‘Bij de doortocht door de Rode Zee.’

‘Ja, de doortocht door de zee is een Mordekai. Het volk is bevrijd, maar de farao wil ze weer terugkrijgen. Zo probeert de occulte Bijbelgeest het volk van God opnieuw in zijn klauwen te krijgen. Jij komt opnieuw in actie, jij zal het volk door de zee leiden, en daarna ook in de woestijn: dat is de opvoedingstijd van de gemeente. Dit is wat de Heer mij onderweg openbaarde.’

Zal het werkelijk zijn? Hoe dan precies?

Hoofdstuk 9. Dat had niet langer mogen duren

Kort na Lia's bevrijding krijgen we een woning toegewezen in de nieuwbouwwijk Dalenoord in Odijk. Een eengezinswoning, inclusief tuin. Eindelijk weer een tuin! De bouwtekening is veelbelovend, in het voorjaar zal de woning opgeleverd worden.

Om de zoveel tijd gaan we kijken hoe de bouwwerkzaamheden vorderen. De eerste woningen worden in januari in het oostelijke deel van het complex opgeleverd, ons huis ligt bijna helemaal in het westen, met uitzicht over de maïs- en grasvelden, in de verte de A12. Hoe moeilijk het ons ook valt na zoveel jaren wachten, voor de verlossing uit onze penibele woonsituatie zullen we toch nog een halfjaartje geduld moeten hebben.

De redding lijkt echter te laat te komen: richting het einde van het jaar gaat het steeds slechter met onze kinderen. Michiel is zwak en Daniël doet vervelend, hij is op het onhandelbare af. Op tweejarige leeftijd, voordat Michiel geboren werd, hebben we even een peuterspeelzaal geprobeerd, maar dat liep van geen kanten. Hij werd er hondsmoe van en functioneerde totaal niet in de groep. Dan maar thuis houden en hopen dat de rust hem goed doet. Nu Lia en ik niet meer onder druk staan, verwachten we dat dit ook op Daniël af zal stralen. Vooralsnog is daar echter weinig van te merken.

‘Paul, ik had een heel vreemde droom over Michiel.’

We zitten aan ons ontbijt.

‘Vertel op!’

‘We lagen in bed en opeens ging de slaapkamerdeur open. Een verpleegkundige reed een karretje naar binnen, daarop lag een baby: het was Michiel.’

‘Dat had niet langer mogen duren,’ zei de verpleegster. Toen ik goed naar Michiel keek, zag ik dat zijn armpjes uitgeteerd waren en dat hij een slangetje in zijn rug had.

‘Hoe kan dat nou,’ vroeg ik, ‘we hebben hem toch wel goed gevoed?’

We waren blij dat we hem weer terug hadden. Het was net of we hem nu pas echt voor het eerst bij ons hadden. Daarna zag ik nog dat we een gaslek aan het blussen waren met een aparte brandslang. Het was een fluitje van een cent, want we waren er snel bij.’

‘Wel een vreemde droom, verontrustend maar troostrijk tegelijk.’

‘Doen we iets verkeerd met Michiel?’

‘Ik weet het niet. Hij slaapt wel slecht, bij ons op de slaapkamer. Het is denk ik te onrustig voor hem.’

‘We kunnen proberen hem op de kamer bij Daniël te leggen.’

Zo gezegd, zo gedaan. We rijden het ledikantje naar de kamer naast ons – een geluk dat we een ledikantje met wieltjes hebben – maar ook dat levert niet het gewenste resultaat.

‘Misschien komt het omdat hij ook nog gebonden is.’ Het is begin december als ik dat idee opper. ‘Wij zijn nu wel vrij, onze kinderen zijn dat nog niet. Dat kan de problemen verklaren.’

‘Klinkt logisch. Als jij mij hebt kunnen bevrijden, moet je dat ook lukken bij onze kinderen.’

Lia neemt Michiel in haar armen en met krachtige stem bestraf ik de machten van de duisternis en verwijs ik hen naar de afgrond. De problemen zijn daarmee echter niet voorbij. Michiel is zwak en blijft zwak.

‘Weet je wat, we kunnen hem voor de nacht altijd nog naar de douche rijden,’ stel ik even later voor. ‘Daar wordt hij niet gestoord door ons of door zijn broer.’ We hebben een ruime douche, er zitten alleen geen ramen in.

‘Het is pikkedonker daar, dan moet je er wel een lichtje aandoen,’ antwoordt Lia.

Het werkt wonderwel, de problemen met Daniël zijn echter niet zo gemakkelijk opgelost. Vooral zijn driftbuien spelen ons parten. Verscheidene keren bid ik voor hem, echter zonder resultaat. Dan vraag ik Lia om het te proberen, opnieuw zonder resultaat. Nog één keer probeer ik het – het loopt al tegen Kerst – en eindelijk krijgen we de lang verwachte doorbraak. Vanaf dat moment stoppen we definitief met de praktijk van demonen uitdrijven, ongeacht hoe Daniël zich verder ook gedraagt. Genoeg is genoeg.

In december fiets ik naar de bloedbank, de zoveelste keer. Op voorstel van mijn zus ben ik er destijds mee begonnen, niet lang na mijn bekering. Het leek me een goed idee om op deze manier behulpzaam te zijn voor de medemens, maar met alle druk en stress die ik heb moeten ervaren is het een wonder dat mijn lichaam het allemaal heeft weten te trekken. Zo dadelijk gaan we verhuizen, straks is het een stuk verder fietsen naar de bloedbank, ik wil er een punt achter zetten. Mijn hele leven staat

al in het teken van de dienstbaarheid, zonder deze bloeddonatie heb ik het al zwaar genoeg.

Voordat het bloed afgenomen wordt, wordt de bloeddruk gemeten. Die was altijd al hoog, deze keer zie ik de assistent schrikken.

‘Ik weet niet of het nog verantwoord is, ik wil graag advies inwinnen. Heeft u even geduld?’

‘Ja, natuurlijk.’

Hoge bloeddruk is al langer een probleem. In de tijd dat mijn slape-loosheid begon, heb ik mijn ogen op aanraden van mijn moeder op glaucoom laten testen, omdat een oom van mij aan deze ziekte lijdt. Mijn oogdruk, indicatief voor glaucoom, bleek inderdaad te hoog, maar net niet kritiek. Toen al linkte ik dit aan de stress waaronder ik was komen te staan, bij de bloedbank werden ook te hoge waardes gemeten. Na een aantal tests heb ik het onderzoek bij de oogarts afgebroken, op eigen risico.

‘Ja, meneer,’ zegt de arts die erbij is geroepen. ‘We kunnen nog wel bloed bij u afnemen, maar het is een risico. Bij nog wat hogere druk is het beslist niet meer verantwoord. U mag nu zelf uitmaken wat u wilt.’

‘Vooruit, voor deze ene keer maar.’

Ik begeef me naar de stoelen die ervoor klaarstaan en laat me gewillig in mijn arm prikken. Terwijl het bloed door het slangetje stroomt en de doorzichtige, plastic zak vult, besef ik dat dit toch echt de laatste keer moet zijn. Alle eventuele twijfel is nu wel weg.

‘Ik stop ermee,’ meld ik zelfverzekerd als ik weer bij de balie sta. Verschrikte ogen. ‘Weet u dat zeker, meneer?’

‘Absoluut.’

‘U met uw bloedgroep O-negatief bent bijzonder waardevol voor ons. Wilt u er echt mee stoppen?’

Op een afstandje kijken mijn bovenburen van de Vletweide mee, Zul je net zien, toevallig doneren ze ook vandaag. ‘Ja, honderd procent zeker.’

Vanwege vier jaar donorschap ontvang ik kort daarna nog een onderscheiding in de vorm van een oorkonde. Deze wordt door ons meteen weggegooid; we hechten geen waarde aan dit soort dankbetuigingen.

Hoofdstuk 10. Heeft u de sleutel al?

Geheel in stijl met de verregende winter is het weer ook vandaag nat en guur, deze late dag in februari 1988 als ik voor de sleuteloverhandiging naar onze nieuwe woning fiets. De Singel over, rechts de nieuwbouwwijk in, die al bijna helemaal is opgeleverd. Alleen de huizenrij tegenover ons heeft nog een maandje arbeid nodig. Als een volleerd wielercrosser probeer ik zonder af te stappen de modderpoelen te ontwijken. Vergeefs, de laatste meters moet ik lopend afleggen.

Ik plaats mijn fiets tegen de voorgevel van onze woning. Iemand van de woningstichting zou ons daar opwachten, maar er is in geen velden of wegen iemand te bekennen. Ik gluur door de ramen naar binnen: wat ziet het er kaal en leeg uit. Dan loop ik naar de voordeur, de sleutels zitten al in het slot. Vrijmoedig maar ook wat beschroomd draai ik de sleutel om en treed naar binnen, het voelt als de entree door een hemelpoort.

Hier hebben we nou al die jaren op gewacht en voor gevochten. Gezocht in Nieuwegein, Houten en Utrecht, zonder resultaat. Met pijn in ons hart hebben we zelfs een aanbieding voor een eengezinswoning in Wijk bij Duurstede afgewezen; we bezitten geen auto en het zou te ver weg zijn voor het werk van Lia, voor onze kerk en voor de familie. Des te langer hebben we moeten wachten op deze woning in de gemeente Bunnik. Een klein wonderdje dat het toch is gelukt, want studenten van de Vletweide waren lange tijd uitgesloten van inschrijving. De rechter moest eraan te pas komen; die kastanjes hebben anderen voor ons uit het vuur gehaald.

Ik loop de hal binnen en betreed de keuken. Het is alsof ik meteen weer buiten sta. De ramen van de keuken en woonkamer reiken van het plafond tot aan de vloer, ze zorgen ervoor dat de tuin versmolten is met het binnenhuis. Wat een licht en ruimte, een gevoel dat versterkt wordt doordat de keuken één geheel is met de woonkamer. Een grappige bijkomstigheid is dat beide ruimtes van elkaar onderscheiden zijn door twee pilaren, iets wat ons huis een klassiek tintje verleent.

Ik loop naar het raam en werp een blik naar buiten, naar de tegenoverliggende huizenrij, zes woningen in totaal. Op regelmatige afstanden van elkaar zijn houten schuurtjes geplaatst. Als grote zwerfstenen van een morene staan ze er verloren bij in de bruine, glibberige modderpoelen. Volgens het oorspronkelijke bouwplan kwam er een schuur-

ruimte in de huiskamer, gelukkig is op het laatste moment van dat onzalige idee afgezien.

De bel gaat, ik loop naar de voordeur. ‘Goedemorgen meneer, ik ben van de woningstichting.’

‘Goedemorgen.’

‘Heeft u de sleutel al?’

‘Ja.’

‘Het was de bedoeling dat ik die zou overhandigen,’ antwoordt de man gemelijk.

Na me verontschuldigd te hebben loopt hij mee naar binnen. Ik krijg een korte uitleg, daarna wandelen we naar een paar andere huurders: drie jonge stelletjes, geduldig staan ze in de modder te wachten op wat komen gaat. Wat onwennig voeg ik me bij hen, mijn groet krijgt een onwillig antwoord.

‘Goedemorgen allemaal, namens de woningstichting wens ik jullie van harte welkom in onze nieuw opgeleverde woningen ...’

Terwijl de man zijn uitleg geeft, monster ik voorzichtig mijn toekomstige burens: ze zijn van een heel ander slag dan de studenten waar ik zo vertrouwd mee ben geraakt. Ik voel me al meteen een buitenstaander, een gevoel dat versterkt wordt doordat ik als enige alleen ben gekomen.

‘... ter bezuiniging hebben we geen kasten en drempels laten aanbrengen, verder hebben deze woningen geen zolderverdieping, zodoende valt de huur in een goedkopere categorie ...’

Een tegenvaller, we zagen het al in de bouwtekening. Graag had ik er een zolder bij gehad, een ruimte om je af te zonderen voor wat rust en stilte, een studieruimte ook of anders een extra slaapkamer.

‘Als u nog verbouwingen wilt doen zult u eerst toestemming moeten vragen. Om administratieve redenen kunt u uw aanvraag pas over twee maanden indienen.’

Op de eerste verdieping is er een grote, loze ruimte tegenover twee piepkleine slaapkamertjes, één derde van de bovenverdieping blijft hierdoor onbenut. We hebben al besloten dat we er een wandje willen laten timmeren, zodat we er een tweede grote slaapkamer bij krijgen. Gezien de kwetsbaarheid van ons gezinnetje is het uitgesloten daar maanden mee te moeten wachten, alles moet nog vóór de verhuizing in kunnen en kruiken zijn. Eventuele repercussies zijn van later zorg.

Meteen na de oplevering treffen we de noodzakelijke voorbereidingen voor de verhuizing. Ondanks onze overdreven vrijgevigheid van de afgelopen jaren hebben we gelukkig nog een hele smak spaargeld. Om

in alle rust te kunnen werken aan het nieuwe huis, verhuizen we niet meteen, maar betalen we gedurende één maand de dubbele huur.

De eerste drie weken van maart ga ik elke vrije dag naar Odijk, voornamelijk om er te verven en te sauzen, in die tijd laten we tevens een timmerbedrijf het geplande gipswandje aanleggen. Lia blijft thuis om op de kinderen te passen. Tijdens het schilderen neem ik een pauze en kijk naar buiten, over het lege bouwterrein en de kale maïsvelden richting de snelweg, op minder dan een kilometer afstand raast het drukke verkeer aan ons voorbij.

Donkere wolken komen vanuit het noordwesten aangedreven, een neerslaggordijn nadert en binnen de kortste keren wervelen de eerste sneeuwvlokken om ons nieuwe huis. Los van het verre snelwegverkeer is het stil, zo verschrikkelijk stil. Weg zijn van de drukte met de kinderen voelt haast surreëel aan. De hele ochtend hoor ik al die oorverdovende stilte, nu versterkt door de vallende sneeuw – te laat in het seizoen om nog winterse verwachtingen los te maken.

De vuurdoop op de Vletweide heb ik doorstaan, maar ons prille geloof is flinterdun; houdt het straks stand in deze nieuwe, ongastvrije omgeving?

De grote vlokken worstelen om te overleven in de alomtegenwoordige modder, een wittig waasje vormt zich allengs op de droge, hogere plekken, maar het einde van de bui is al in zicht. Een zwerm meeuwen vliegt op van het maïsveld iets verderop, geschrokken van een eenzame passant.

Ik denk bezorgd aan die dag een paar weken geleden dat we onze fietsen voor ons huis parkeerden en geconfronteerd werden met de duistere blik van onze buurman, voor het raam staande en ons star aanstaarend, zonder een vin te verroeren. Koud als ijs. Zodra we binnen waren, stelde Lia de vraag die ik niet uit durfde te spreken: ‘Hoe moet dat ooit goed gaan met zulke burenen?’

Ik kijk weer richting het noordwesten en door het dunner wordende sneeuwveld heen zie ik het blauw helderder worden, meteen daarna verschijnen aan de horizon de contouren van nieuwe hoge stapelwolken. Daar in Bunnik schijnt de zon al, daar waar Lia is met onze kinderen. Op de Vletweide, waar we zo lang gewoond hebben, is het veilig en bekend. Maar het is een jas waar we uit zijn gegroeid; hier hebben we alle ruimte, helaas is die even uitnodigend als bedreigend.

De sneeuw is allang weer gesmolten als ik naar Bunnik fiets. Even voorbij de kerk kom ik At en Hans tegen. Ze zijn ervan op de hoogte dat we bezig zijn met de verhuizing en maken vanuit hun auto een praatje met me: of ze mee kunnen helpen met de verhuizing. Beslist maar vriendelijk wijs ik hun aanbod af. We zijn goede vrienden, maar niet nog een keer wil ik me afhankelijk van hen maken. Het ongelimiteerde vertrouwen dat ik eerder in hen gehad heb, ben ik kwijtgeraakt.